

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2.1.1 ตำนานเทพเจ้าไดโอนิซุส (Dionysus) ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งเหล้าองุ่นในตำนานความเชื่อ(Myth) ของชาวกรีกโบราณ ตำนานกล่าวว่า Dionysus เป็นเทพเจ้าแห่งไวน์ผู้เป็นแรงบันดาลใจของประเพณีความเชื่อ ความคลั่งและความปิติอย่างเหลือล้น Dionysus เป็นที่รู้จักในอีกชื่อหนึ่งว่าแบคคัส(Bacchus)-Dionysus เป็นบุตรของเทพซุส(Zeus)กับนางซีมีลีซึ่งเป็นมนุษย์ธิดาแห่งกษัตริย์กรุงเธบ Dionysus ได้เรียนรู้การปลูกพืชต่าง ๆ โดยเฉพาะองุ่น ต่อมาพระองค์ได้ทดลองนำองุ่นไปหมักเอาไว้น้ำและได้ค้นพบน้ำองุ่นที่มีรสชาติดีอย่างประหลาดที่ยังดื่มยิ่งมีเมามา ยิ่งสนุกสนาน พระองค์จึงได้เผยแพร่การทำไวน์องุ่นไปทั่วแดน Dionysus ได้ชื่อว่าเป็นเทพเจ้าของการเกษตรกรรมและการละคร นอกจากนี้ยังรู้จักกันในนามว่า ผู้ปลดปล่อยที่ปลดปล่อยส่วนลึกของตนเองโดยทำให้คลั่ง หรือให้มีความสุขอย่างล้นเหลือหรือด้วยเหล้าองุ่น (<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%94%E0%B9%82%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%8B%E0%B8%B8%E0%B8%AA>)

จากที่มา: <http://img489.imageshack.us/img489/8866/54448116ud3.jpg>

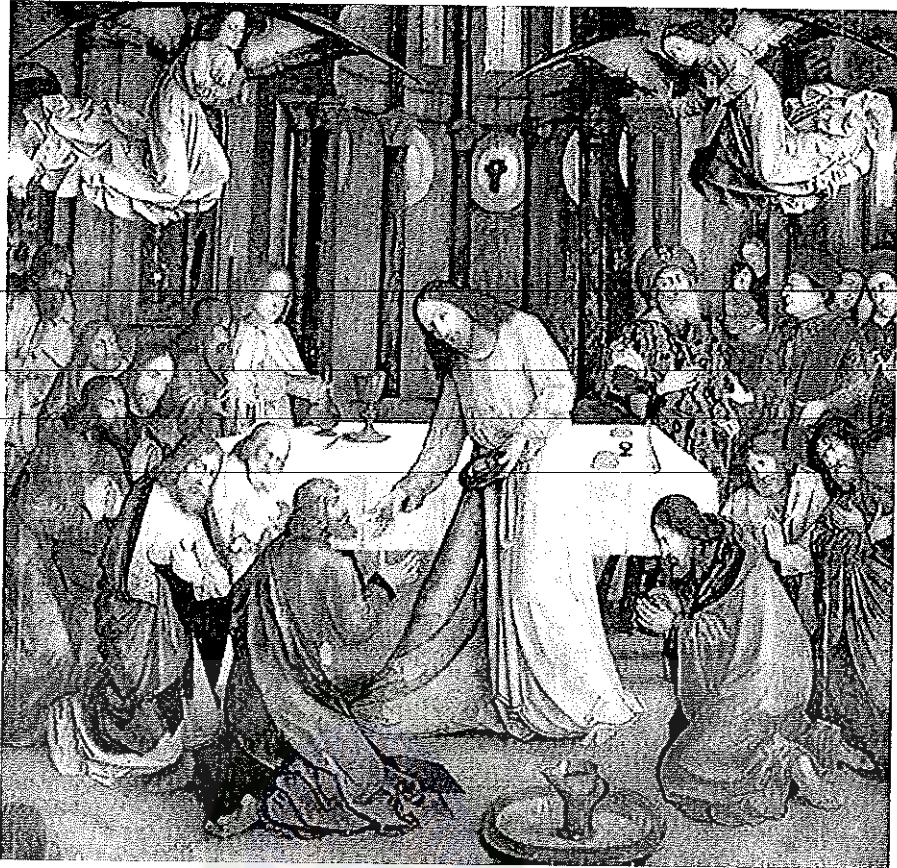
จะเห็นได้ว่า โคโอนิซุส เป็นเทพเจ้าผู้ให้กำเนิดเหล่าอู๋นและอีกนัยหนึ่งโคโอนิซุสมีสถานะเป็นเทพเจ้าแห่งการเกษตรกรรมด้วยและสิ่งที่เทพเจ้าแห่งการเกษตรกรรมองค์นี้โปรดปรานก็คือเหล่าอู๋น ดังนั้นจึงไม่แปลกที่พิธีกรรมความเชื่อและการเช่นสรวงต่าง ๆ เกี่ยวกับการเกษตรของชนเผ่าโบราณที่ยึดถือความเชื่อแบบกรีกจะบูชาเทพเจ้าด้วยเหล่าอู๋น

2.1.2 คัมภีร์ไบเบิล ลูคา (LUKE) ว่าด้วยการตั้งพิธีมหาสนิท “พระองค์ทรงหยิบถ้วยโมทนาพระคุณแล้วตรัสว่า จงรับถ้วยนี้แบ่งกันดื่มเพราะเราบอกท่านทั้งหลายว่า เราจะไม่มีดื่มน้ำผลแห่งเถาอู๋นต่อไปอีก จนกว่าแผ่นดินของพระเจ้าจะมา พระองค์ทรงหยิบขนมปังโมทนาพระคุณแล้วหักส่งให้แก่เขาทั้งหลายตรัสว่า นี่เป็นกายของเรา [ซึ่งได้ให้สำหรับท่านทั้งหลาย จงกระทำอย่างนี้ให้เป็นที่ระลึกถึงเรา เมื่อรับประทานแล้วจึงทรงหยิบถ้วยกระทำเหมือนกัน ตรัสว่า ถ้วยนี้ซึ่งเทออกเพื่อท่านทั้งหลายเป็นคำสัญญาใหม่โดยโลหิตของเรา”]

ที่มา: <http://lampofthailand.com/e-learning/img/cate1/38.jpg>

ศีลมหาสนิทศักดิ์สิทธิ์เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในสมัยที่พระเยซูยังมีชีวิตอยู่ ก่อนที่พระเยซูจะถูกจับตัวไปตรึงที่ไม้กางเขน พระเยซูได้ทรงร่วมรับประทานอาหารกับบรรดาสาวกทั้ง 12 คน ในการรับประทานอาหารครั้งนี้ ขนมปังและเหล่าอู๋นได้กลายเป็นเครื่องหมายสำคัญแห่งพันธสัญญา คือขนมปังเป็นสัญลักษณ์แห่งร่างกาย และเหล่าอู๋นมีสถานะเป็นสัญลักษณ์แทน โลหิตของพระเยซูซึ่งผู้กินและดื่มทุกคนเป็นเสมือนหนึ่งมีพันธสัญญาต่อพระองค์

ที่มา:http://sites.google.com/site/5103069rsu/_/rsrc/1248108429269/213_5103069_05/

Eucharist1.jpg

จอห์น(John) บทที่ 2 มีข้อความบางตอนที่กล่าวถึงเหล้าองุ่น ข้อความดังกล่าวมีว่า “เมื่อเหล้าองุ่นหมดแล้ว มารดาของพระเยซูทูลพระองค์ว่า เขาไม่มีเหล้าองุ่น พระเยซูตรัสกับนางว่า หญิงเอ๋ย ให้เป็นธุระของข้าพเจ้าเถิด เวลาของข้าพเจ้ายังไม่มาถึง.. มีโองานหินตั้งอยู่ที่นั่นหกใบตามธรรมเนียมการชำระของพวกยิว น้ำ โองานสี่ห้าถึง พระเยซูตรัสสั่งเขาว่า จงตักน้ำใส่โองานให้เต็มเถิด และเขาก็ตักน้ำเต็ม โองานเสมอปาก แล้วพระองค์จึงตรัสสั่งเขาว่า จงตักเอาไปให้เจ้าภาพเถิด เขาก็เอาไปให้ เมื่อเจ้าภาพชิมน้ำที่กลายเป็นเหล้าองุ่นแล้วไม่รู้ว่ามาจากไหน... ”

นี่เป็นการแสดงปาฏิหาริย์ของพระเยซูและจากที่ได้กล่าวมานี้ทั้งหมดเป็นที่มาของความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของเหล้าองุ่น(ไวน์)ในพิธีกรรมของคริสต์ศาสนาซึ่งได้กลายมาเป็นวิธปฏิบัติที่แพร่หลายสืบต่อกันไปทั่วโลกจนปัจจุบัน (<http://Mblog.Manager.co.th/Spaceline/th-55031/>)ในพิธีมหาสนิทศักดิ์สิทธิ์ ชาวคริสต์โปรเตสแตนต์จะรับประทานขนมปัง 1 คำและดื่มเหล้าองุ่น(หรือน้ำองุ่น) 1 จิบ ส่วนชาวคาทอลิกผู้ร่วมพิธีจะรับประทานขนมปังแต่อย่างเดียวหรือดื่มเหล้าองุ่นด้วยก็ได้

พิธีนี้มีความหมายสำคัญ 3 ประการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548: 232) คือ

ประการแรกเพื่อระลึกถึงการที่พระเยซูคริสต์ทรงพลีพระชนม์เพื่อไถ่ค่าบาปของมนุษย์ทุกคน ในพิธีนี้จะได้มอบรับและระลึกถึงความหมายด้วยความขอบคุณพระเจ้า

ประการที่สองเพื่อจะได้ทราบว่า พระเยซูคริสต์ยังสถิตอยู่กับมนุษย์ที่ได้รับการยกบาปไปแล้วและมีชีวิตใหม่จะได้อยู่ในพระองค์มีสัมพันธภาพกับพระองค์และมีสัมพันธภาพกับเพื่อคริสต์ศาสนิกชนเป็นหนึ่งเดียวกันในพระองค์ด้วย

ประการที่สามเมื่อศาสนิกชนคริสตกันและดื่มในพิธีนี้เวลาใดก็เป็นการประกาศการสิ้นพระชนม์ของพระเยซูคริสต์จนกว่าพระองค์จะเสด็จมา

2.1.3 ราชบัณฑิตยสถาน(2548:25-26) ได้อธิบายพิธีกรรมการบูชาด้วยไฟว่า ในพิธีบูชาด้วยไฟนั้น พราหมณ์อัคนีร(ผู้จุดไฟ)ในพิธีบูชาจะเริ่มพิธีโดยใช้น้ำโสมประพรมที่บูชา 3 ครั้งเพื่อให้เกิดความพอใจแก่พระอัคนี แต่จากนั้นจึงจะจุดไฟบูชาขึ้น เมื่อไฟติดดูโกหนดิแล้วพราหมณ์อัคนีรก็จะเชื้อเชิญให้พระอัคนีดื่มน้ำโสมอันศักดิ์สิทธิ์จากภาชนะน้ำโสมที่ตนถืออยู่

2.1.4 ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา (2535: 30) ได้กล่าวถึงการบูชาเทพเจ้าด้วยเหล้าไว้ดังต่อไปนี้ “ก่อนจะออกไปทำสงคราม กษัตริย์จะต้องกระทำพิธีบูชาบวงสรวงพระอินทร์เป็นพิเศษและเมื่อชนะต่อข้าศึกกลับมาแล้วก็จะต้องประกอบพิธีบูชาบวงสรวงเพื่อเฉลิมพระเกียรติต่อพระอินทร์อีกครั้งหนึ่ง พวกพราหมณ์พยายามยกย่องและให้ความสำคัญแก่พระอินทร์อย่างมากโดยให้พระอินทร์มีพระชายาหลายองค์ได้ เสพสุราได้ ซึ่งสุราก็เป็นสุราพิเศษที่เรียกว่า “น้ำโสม” ในพิธีถวายน้ำโสมนี้ก็เป็นพิธีที่ใหญ่โตมาก ต้องมีคำสวดในการถวายน้ำโสมที่รจนาขึ้นเป็นพิเศษ”

2.1.5 พระมหาปริชา พิณทอง ได้อธิบายถึงความพิเศษของเหล้าไว้ในคำฟายเหล่านี้ว่า “ศรีศรีสิทธิการ จงสำราญลิ้นโลก พ้นจากโศกโศกาห้วงสาที่น่อง มานั่งห้องสอนลอน บัดนี้ข้อยขอถวายพรดี พรงามดวงวิเศษลือเดชด้วยพรไท มีทั้งเหล้าไหดี ไหวงาม ตั้งไว้แวนขอบ ฟุ้งหมู่สาวที่น่องหาบออกมาแปนแลนแปนแลน นึ่งนงฮามไขออก นึ่งสะพรั่งพร้อมฟุ้งหมู่ขุนกวน ตามหุฮานแต่เค้า เหล้าสองแฉนี้ ขอบที่เฒ่าแก่ ทั้งหลายหวิดก็บ่หวิด ขอบที่เฒ่าแก่ทั้งหลายฟายก็บ่ฟาย จึงหมายให้ข้อยฟาย ข้อยจึงบายปานเงินปานคำ เปลื้องฟาด น้ำเหล้าหยาด ไหลตก น้ำเหล้าตกใส่ดิน ให้นางธรณีอยู่ดินจงมาช้อยค้ำแก่เจ้าเขอ น้ำเหล้าตกใส่ น้ำให้พญานาคครุฑ พญานาคอันอยู่ในน้ำมาช้อยชู ข้อยจักฟายไปเบื้องตะวันตก ให้เจ้าได้จุมเงินจุมคำท่วมศอก ข้อยจักฟายไปทิศตะวันออก ให้เจ้าได้เงินล้าน เงินปอกขาวดี ข้อยจักฟายไปเบื้องทิศหรดี คีรีแลแดน ค้าว ทุกประเทศท้าวเทพา เทพดาฝูงยายยังอยู่คุ้มไม้ไผ่ไพรพนอม จอมเขาแลนิโคตร จงมาฟายโศคปราณี....”

2.1.6 ธนู แก้วโสภาส(ม.ป.ท. หน้า 2) ได้อธิบายเกี่ยวกับเหล่าและพิธีกรรมว่า “อารยธรรมพระเวท ประกอบด้วยพิธีกรรมทางศาสนา การใช้เหล่า โสมบวงสรวงพระเจ้าเป็นวิถีทางสำคัญที่สุดในชีวิตทางศาสนาของประชากรชาวอารยันแห่งยุคพระเวท ในคัมภีร์พระเวทมีบางเรื่องราวกล่าวถึงพิธีกรรมดังกล่าวนี้ และรากฐานทางความคิดในพิธีกรรมบวงสรวงด้วยโสมก็คือ การยอมรับเป็นรองต่อพระเจ้า ระบบการส่งเวทบวงสรวงในฐานะเป็นสถาบันของประชาชนจะกระทำกันตามฤดูกาล คือปฏิบัติในเดือนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้เท่านั้น ในขณะที่การบวงสรวงพระเจ้าในชีวิตประจำวันจะกระทำภายในบ้าน” ซึ่งนี้เป็นพื้นฐานของเรื่องราวการติดต่อระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์อย่างชัดเจน

2.1.7 สุจิตต์ วงษ์เทศได้อธิบายไว้ในคอลัมน์ “อ่านแผ่นดินถิ่นของเรา” ชื่อเรื่องว่า “ข้าวปลาอาหารไทยมาจากไหน? หุงข้าวกินยังไง?” ว่า “... หมักเป็นอีกวิธีหนึ่งของอาหารการกินยุคเริ่มแรก ดังรู้จักกันทุกวันนี้ว่า เหล้า ชนิดหนึ่งเรียกว่า เหล้าอุ ยังทำอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ กำมู (ขะมู) ฯลฯ แต่หมักใช้ข้าวเหนียวเปลือกคือ ข้าวที่ยังไม่ได้เอาเปลือกออก น่าสงสัยว่า จะเป็นวิธีปรุงข้าวเหนียวยุคแรกสุดก็ได้ แต่พอปรุงกินมาก ๆ แล้วมาเลยต้องเปลี่ยนมาเป็นหลามหรือหนึ่ง ส่วนหมักเอาไว้กินในโอกาสพิเศษเช่นเลี้ยงผี ฯลฯ...ที่ว่ามาทั้งหมดนี้ดูจากประเพณีที่ยังทำสืบทอดจนปัจจุบัน” (มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันวันที่ 24 -30 มีนาคม 2549 ปีที่ 26 ฉบับที่ 1336 หน้า 78)

2.1.8 วรรณพิมล อังคสิริสรรพ ได้อธิบายความสำคัญของไวน์ในหนังสือชื่อ มายาคติ ที่แปลมาจากงานของบาร์ตส์(Roland Barthes)ไว้ว่า ไวน์เป็นเครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์ประจำเผ่าของชนชาติฝรั่งเศส โดยแพ็.. บาสลาร์ดได้เคยวิเคราะห์ว่า จิตใต้สำนึกของมนุษย์สัมพันธ์กับกายภาพของไวน์ ไวน์เป็นของเหลวทกลั่นจากราคู ไฟของดวงอาทิตย์และจากราคูแกร่งของดิน พื้นฐานของมันจึงไม่ใช่ความชื่น แต่เป็นความแห้ง.. ครั้นเมื่อพิจารณาในเรื่องลึกลับที่เชื่อกันมานานแล้วว่า ไวน์แดงเป็นอัญรูปของโลหิตซึ่งเป็นของเหลวชั้นหล่อเลี้ยงชีวิต แต่คุณสมบัติในเชิงธาตุเหล่านี้ก็ยังไม่สำคัญเท่ากับความเชื่อที่ว่า ไวน์มีอำนาจพลิกผันสถานการณ์หรือภาวะต่าง ๆ ให้กลับตาลปัตร ทั้งยังสามารถบันดาลให้อะไร ๆ มีคุณสมบัติตรงข้ามกับที่เคยมีเช่น ทำให้คนอ่อนแอเป็นคนแกร่งกล้า ทำให้คนเงียบขรึมกลายเป็นคนช่างพูด จึงถือกันว่า ไวน์สืบทอดความเป็นน้ำอมฤตมาจากการเล่นแร่แปรธาตุและมีอำนาจวิเศษสามารถแปลงโฉมหรือเนรมิตสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาได้จากศูนย์

ในเรื่องของไวน์สาระสำคัญของมันอยู่ที่ ฟังก์ชัน ทางสังคมมากกว่านี้ สสารที่อาจจะเป็นอะไรก็ได้ ดังนั้น พลังอำนาจของไวน์จึงดูเหมือนมีความยืดหยุ่น ขึ้นอยู่กับว่า ผู้เสพจะใช้มายาคติของมันเพื่อรองรับความฝันหรือความเป็นจริง.. ไวน์เป็นตัวกำหนดคุณค่า คุณค่าสำหรับส่วนรวม.. ไวน์มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคมเพราะนอกจากจะมีบทบาทกำหนดระบบคุณค่าดังกล่าวมาแล้ว ไวน์ยังเป็นตัวสร้างบรรยากาศอันเป็นเสมือนฉากประกอบพิธีกรรมทั้งหลายในชีวิตประจำวัน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานของอุคม จันทะดวง (2530) ชื่อ “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องน้ำ โสมและเครื่องดื่มนอื่น ๆ ใน คัมภีร์พระเวท” ได้อธิบายถึงความเป็นมา ความสำคัญและความศักดิ์สิทธิ์ของโสมไว้ดังต่อไปนี้

“ต้นโสมมีแหล่งกำเนิดบนภูเขามูจวัต(MUjvat)ชาวอินเดียอารยันเห็นว่า มีประโยชน์หลายประการพวกเขา จึงยกย่องเป็นพิเศษกว่าต้นไม้ชนิดอื่นทั้งที่ยังเป็นต้นไม้และเมื่อถูกคั้นเป็นเครื่องดื่มนแล้ว กล่าวคือ เมื่อยังเป็น ต้นไม้อยู่ก็ได้รับการยกย่องว่าเป็นเจ้าป่า เป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์มีเทพเจ้าเช่นเทพวรุณ เทพปรรชันยะ และ คนธรรพ์ ปกปักษ์รักษาถือว่าเป็นต้นไม้ที่ให้กำเนิดแก่สมุนไพรร น้ำและโค เป็นยารักษาโรคภัยไข้เจ็บแก่ ชาวบ้านเช่นตาบอด ขากระเผลกเป็นต้นได้

แนวความคิดเรื่องยกย่องโสมว่าเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์มีสืบมาจนสมัยหลัง คัมภีร์ศตปถพราหมณ ได้ กล่าวว่ ชาวอินเดียอารยันเรียกชื่อต้นไม้อื่น ๆ ว่า สามะยะซึ่งมีความหมายว่า ต้นไม้นั้น ๆ เกิดจากต้นโสม หรือเกี่ยวเนื่องกับต้นโสมก็มี แสดงให้เห็นว่า พวกเขาเห็นความสำคัญของต้นโสมมากและเมื่อโสมถูกคั้น เป็นน้ำแล้วก็ได้รับการยกย่องว่า เป็นเครื่องดื่มนที่ประเสริฐสุดซึ่งให้ความอมตะแก่ผู้ดื่มน เหตุนี้จึงทำให้เทพเจ้า ทั้งหลายทุกองค์ได้ไปรศปราณมาก รวมทั้งชาวอินเดียอารยันบางคนก็ชอบดื่มนเพราะพวกเขาเห็นว่า น้ำโสม เป็นประดุจดวงตาเมื่อได้ดื่มนแล้วจะบันดาลให้ทุกคนมองเห็นได้ทุกอย่าง

จากความคิดที่ว่า ต้นโสมเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวมา การที่จะคั้นเอาน้ำของมันมาเพื่อถวายแก่ เทพเจ้าในโอกาสต่าง ๆ จึงกลายเป็นพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้น และความคิดนี้แจ่มชัดยิ่งขึ้นในสมัยพราหมณะโดย มีข้อความในศตปถพราหมณะระบุว่า โสมอยู่เหนือเทพเจ้าทั้งหลาย ณ เบื้องบนสวรรค์ ส่วนเทพเจ้าต่าง ๆ อยู่บนพื้นโลก

ในพิธีโสมยัญญูคือการได้อ้อนวอนต่อเทพเจ้าที่ตนเองบูชาด้วยน้ำโสมเพื่อให้เทพเจ้าองค์นั้น ได้รับความพึงพอใจและประทานรางวัลที่ตนปรารถนาซึ่งได้แก่ความอุดมสมบูรณ์ การมีช้าง ม้า วัว ควาย อย่างมากมาย และมีทรัพย์สมบัติอื่น ๆ ที่พอเพียง การมีน้ำเพื่อการทำเกษตรกรรม การมีสุขภาพที่แข็งแรง ปราศจากโรคภัย การมีสติปัญญาที่เทียบแหลมและการมีลูกหลานที่กล้าหาญเป็นวีรบุรุษเพื่อการรบและช่วย ป้องกันศัตรู

ความเชื่ออีกอย่างหนึ่งของชาวอินเดียอารยันคือน้ำโสมก็คือ เมื่อดื่มนแล้วจะทำให้สติปัญญาเทียบ แหลม เกิดความสว่างไสว ทำให้มีชื่อเสียงและทำให้พวกเขาสามารถเข้าถึงเทพเจ้าด้วย

ส่วนสุรานั้นเป็นเครื่องดื่มนที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม โดยถูกตำหนิว่าทำให้ผู้ดื่มนกระทำ ความผิดจึงถูกห้ามไม่ให้คนในวรรณทั้งสามดื่มน แต่ในพิธีเสาดรามณิและพิธีวาชเปยยะเราพบข้อความอัน แสดงถึงทัศนะที่มองสุราในแง่ดีกล่าวคือในพิธีเสาดรามณิสูราถูกใช้เป็นเครื่องบวงสรวงเพื่อเยี่ยวยาคำลัง ของพระอินทร์โดยใช้ร่วมกับน้ำโสม

ที่มา:http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:9Panax_quefolius.jpg

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY